

Palearktisk perspektivövning

”Här och där på den rödbruna sumpiga slätten sträcker sig bälten av krokstammig barrskog; stammarna hos lärkträden överstiger inte en fot och deras kronor vilar som gröna kuddar på marken; stammen på cederbuskaget kryper. Mellan bälten av utmärglad skog finns lavar och mossa och här liksom på de ryska tundrorna påträffar man alla slags vilda bär med sur eller mycket besk smak. Havsytan är blygrå och ovanför den vilar en monoton grå himmel. Vresiga vågor slår mot den öde stranden där inga träd kan växa; vågorna ryter.”

Detta skriver Anton Tjechov 1890 i sin berömda rapportbok från den stora ön *Sachalin*. Ön ligger i Ochotska sjön, alltså det kalla hav som vidtar på andra sidan om den Euroasiatiska landmassa vi har i öster. Det bestående intrycket från hans skildring är att på dessa breddgrader kan inget mänskligt liv trivas; på sin höjd överleva, som de tiotusentals ryska straffångar vilkas liv Tjechov förevigat.

Ändå ligger Sachalins norra delar inte längre norrut än Malmö och öns sydspets – *Kap Krilon* – befinner sig någonstans i höjd med Venedig. Far man upp till Siljans breddgrad hamnar man i *Magadan*, en plats med om möjligt ännu nattsvartare rykte och tröstlösare förutsättningar än ön Sachalin.

Söker vi oss nu västerut från Dalarna, längs vår dalalatitude, hamnar vi snart på lika ogästvänlig mark. Kring de gamla kyrkbyarna vid *Brattahlid*, *Gardar* och *Dyrnes* växer varken träd eller buskar och fjorden intill är fylld med is tio månader om året. Vi är nu nämligen mitt i den Grönländska Österbygden. Här trotsade bortåt fyratusen nordbor klimat och isbjörnar på 220 gårdar i ett halvt årtusende, tills de utrotades och fördrevs av plundrande piratband.

Och följer vi vår linje vidare medsols, tar den oss in i Kanadas sumpiga tundra väster om Hudson Bay. En bra bit in i landet tar tajgan vid och först då vi når havet vid Alaskas sydkust finner vi ett klimat liknande vårt eget. Här passerar nämligen den varma västliga stillahavsströmmen, syster till vår Golfström. Här blommar fruktträden och bergsängar, kärr och skogsbryn lyser av örter.

Ja, och vad vill man nu säga med allt detta då?

Jo, kanske att om man nu emellanåt kan ha svårt att motivera sitt inventerande av vår gamla vanliga flora här i vårt gamla vanliga vardagliga Dalarna, så behöver man bara titta sig omkring i vårt gamla vanliga Palearktis för att begripa att inte mycket av vår vardagsvegetation är speciellt självklar där.

Vi bor faktiskt i en botanisk oas.

Räcker inte det?

Tomas

